

ECAD4016C

Pwy ydw i'n
ei addsygu?

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

Yr Athrofa
Institute of Education
Addysg i Gymru Education for Wales

Datblygiad Personoliaeth

www.athrofa.cymru

Mae [Y Llun Hwn](#) gan Awdur Anhysbys wedi'i drwyddedu dan [CC BY](#)

Ym mha ffyrdd mae plant yn datblygu?

Corfforol

Emosiynol

Ieithyddol

Cymdeithasol

Gwybyddol

Ysbrydol

Ymddygiadol

Personoliaeth

Beth amdanoch chi?

Kwis Hwylus ar Bersonoliaeth

Dim ond 3 chwestiwn sydd yma ond bydd yr atebion yn eich synnu. Peidiwch â thwyllo drwy edrych ar yr atebion. Mae'r meddwl fel parasiwt - mae'n gweithio'n well pan mae wedi'i agor.

- Defnyddiwch bensil i ysgrifennu eich atebion fan hyn.
- Atebwch bob cwestiwn yn eu trefn. peidiwch edrych a byddwch yn onest.
- Holiadur gonestrwydd yw hwn, a bydd yn dweud llawer amdanoch chi fel person.

1. Rhwch y 5 anifail hyn mewn trefn o ran eich hoffter ohonynt

- Buwch
- Teigr
- Dafad
- Ceffyl
- Mochyn

2. Ysgrifennwch un gair sydd yn disgrifio pob un o'r canlynol:

- Ci
- Cath
- Llygoden Fawr
- Coffi
- Môr

3. Meddyliwch am rywun, (sydd hefyd yn eich adnabod chi ac sydd yn bwysig i chi), y gallwch gysylltu ef neu hi gyda'r lliwiau canlynol. Peidiwch defnyddio'r un person ddwywaith.

- Melyn
- Oren
- Coch
- Gwyn
- Gwyrdd

Wedi gorffen? Gwnewch yn siwr bod eich atebion WTR yr hyn rydych yn ei deimlo... Cyfle olaf ...

Ym mha ffyrdd mae plant yn datblygu?

Corfforol

Emosiynol

Ieithyddol

Cymdeithasol

Gwybyddol

Ysbrydol

Ymddygiadol

Personoliaeth

Ydy personoliaeth yn datblygu mewn
modd llinol mewn camau ac oedran?

Definitions of Personality Development:

Personality development refers to the gradual growth of enduring patterns of thoughts, feelings, and behaviours that distinguish individuals from one another. It involves both innate factors and environmental influences (Shaffer & Kipp, 2010).

Personality development is defined as the process by which individuals acquire and integrate stable traits and patterns of behaviour over time, shaping how they interact with their environment and others. It involves biological, social, and psychological factors that contribute to changes in personality across the lifespan (Caspi & Roberts, 2001).

Personality development refers to the continuous process through which individuals form their identity in the context of social interactions, personal experiences, and cultural influences. It involves the development of self-concept and self-regulation as individuals grow and adapt (Erikson, 1963).

Personality development is understood as the dynamic interaction between innate temperament and external environmental influences. This view emphasises that personality is not static but shaped by ongoing life experiences, learning, and adaptive processes (McAdams & Pals, 2006).

Erik Erikson

Erikson maintained that personality develops in a predetermined order through eight stages of psychosocial development, from infancy to adulthood. During each stage, the person experiences a psychosocial crisis which could have a positive or negative outcome for personality development.

For Erikson (1958, 1963), these crises are of a psychosocial nature because they involve psychological needs of the individual (i.e., psycho) conflicting with the needs of society (i.e., social).

simplypsychology.org (2019)

Pam ddylai athrawon wybod am theori Erikson ar Ddatblygiad Seico gymdeithasol?

Mae theori datblygiadol seico gymdeithasol Erik Erikson yn darparu fframwaith pwerus i ddeall sut mae dysgwyr yn tyfu'n emosiynol, gymdeithasol, a seicolegol dros gyfnod o amser. Ar gyfer athrawon cynradd, mae gwybodaeth o'i ddamcaniaeth yn hanfodol am nifer o resymau, yn enwedig yn y modd maen nhw'n rhyngweithio gyda dysgwyr, cefnogi eu datblygiad, a chreu amgylchedd ddysgu effeithiol.

Mynd i'r afael â materion
ymddygiadol ac emosiynol
gyda sensitifrwydd

Teilwra
addysgu i
anghenion
unigol

Hyrwyddo gwydnwch hir
dymor a Dysgu
Cymdeithasol-Emosiynol
(SEL)

Beth sydd ynddo fe i fi??

Creu amgylcheddau
ystafell ddosbarth
bositif

Cefnogi datblygiad
emosiynol a
chymdeithasol

Deall heriau sy'n
briodol i'w
hoedran

Mae theori datblygiad seico gymdeithasol Erikson yn ystyried effaith ffactorau allanol, rhieni/gofalwyr a chymdeithas ar ddatblygiad personoliaeth o gyfnod plentyndod i gyfnod oedolaeth. Yn ôl theori Erikson, rhaid i bob person fynd trwy gyfres o wyth cam cydberthynol yn ystod y cylch bywyd cyfan.

Ym mha drefn ydych chi'n meddwl mae'r datblygiadau personoliaeth isod?

Ifanc

Cymhwysedd

Ewyllys

Gobaith

Ffydd

Diben/pwrpas

Ffyddlondeb

Hen

Rhinwedd wedi'i datblygu
Gobaith
Ewyllys
Pwrrpas
Cymhwysedd
Ffyddlondeb
Cariad
Gofal
Doethineb

Virtue Developed
Hope
Will
Purpose
Competency
Fidelity
Love
Care
Wisdom

Datblygiad Seicogymdeithasol – Erik Erikson

Cyflwyno model 8 cam ar gyfer datblygiad seico gymdeithasol.

Mae gan bob cam syniadau sy'n gwrthdaro a rhaid eu datrys.

Mae methiant penderfyniadau yn arwain at deimladau o annigonolrwydd a methu cyfrannu'n hyderus at gymdeithas

Oedran bras	Argyfwng seicogymdeithasol	Rhinwedd wedi'i datblygu
Baban – 18 mis	Ymddiriedolaeth yn erbyn Amau/Drwgdybio	Gobaith
18 mis – 3 oed	Ymreolaeth yn erbyn cywilydd ac amheuaeth	Ewyllys
3 – 5 oed	Menter yn erbyn euogrwydd	Pwrrpas
5 – 13 oed	Diwydiant yn erbyn israddoldeb	Cymhwysedd
13 – 21 oed	Hunaniaeth yn erbyn dryswch rôl	Ffyddlondeb
21 -39 oed	Agosatrwydd yn erbyn ynysigrwydd	Cariad
40 - 65 oed	Cynrychioldeb yn erbyn marweidd-dra	Gofal
65 a hŷn	Uniondeb yn erbyn anobaith	Doethineb

Oedran bras	Argyfwng seicogymdeithasol	Beth sy'n digwydd yn y cam yma?	Rhinwedd wedi'i datblygu
Baban – 18 mis	Ymddiriedolaeth yn erbyn Amau/Drwgdybio	Bydd babanod ymddiried yn y gofalwr os bydd eu hanghenion yn cael eu diwallu yn gyson	Gobaith
18 mis – 3 oed	Ymreolaeth yn erbyn Cywilydd ac Amheuaeth	Bydd y plentyn yn datblygu ymdeimlad o ymreolaeth ac annibyniaeth neu amau eu galluedd	Ewyllys
3 – 5 oed	Menter yn erbyn euogrwydd	Bydd y plentyn yn cychwyn gweithgareddau ac archwilio ei fyd neu'n teimlo euogrwydd	Pwrrpas
5 – 13 oed	Diwydiant yn erbyn israddoldeb	Bydd y plentyn yn datblygu ymdeimlad o gymhwysedd trwy heriau academiaidd a chymdeithasol neu'n teimlo'n israddol	Cymhwysedd
13 – 21 oed	Hunaniaeth yn erbyn dryswch rôl	Bydd y llanc yn datblygu ymdeimlad cryf o hunaniaeth bersonol ac hunan neu fe fyddan nhw'n gymysglyd	Ffyddlondeb
21 -39 oed	Agosatrwydd yn erbyn ynysigrwydd	Pobl ifanc yn cael trafferth i gynnal perthynas agos nhw'n teimlo'n ynysig	Cariad
40 - 65 oed	Cynrychioldeb yn erbyn marweidd-dra	Canol oed yn darganfod y synnwyr o gyfrannu i'r byd, fel arfer drwy deulu a gwaith neu fe fyddan nhw'n teimlo diffyg pwrrpas	Gofal
65 a hŷn	Uniondeb yn erbyn anobaith	Wrth fyfyrrio ar ei bywyd, mae'r oedolyn hyn yn teimlo boddhad neu fethiant	Doethineb

1.Cyfnod: Ymddiriedolaeth v Amau/Drwgdybio (Babandod: 0-18 mis)

Argyfwng: A all y babanod ymddiried y bydd eu hanghenion yn cael eu diwallu gan ofalwyr yn gyson?

Rhinwedd wedi'i Datblygu: Gobaith

Astudiaeth Achos Enghreifftiol:

Senario: Mae plentyn ym mlwyddyn gyntaf ei fywyd yn cael profiad o dderbyn **gofal anghyson**, weithiau'n cael ei adael i grio am gyfnodau hir. O ganlyniad, mae'r plentyn yn dod yn bryderus ynghylch dieithriaid ac yn dangos anhawster tawelu mewn sefyllfaoedd newydd. Gall yr ymdeimlad sylfaenol hwn o ddrwgdybiaeth effeithio ar sut mae'r plentyn yn ymddwyn wrth iddo dyfu, gan effeithio o bosibl ar ei berthynas â chyfoedion ac athrawon yn ddiweddarach mewn bywyd.

Beth fydddech chi'n ei wneud?
Meddyliwch am gysondeb?

"Cysondeb yn yr Ystafell Ddosbarth" – Er bod y cam hwn yn digwydd yn gynnar, gall athrawon helpu i feithrin ymddiriedaeth mewn plant ifanc trwy greu trefn ddosbarth ragweladwy, ymateb yn sensitif i anghenion myfyrwyr, a bod yn ffynhonnell gysur ddibynadwy pan fydd plant mewn trallod.

2. Cyfnod: Ymreolaeth yn erbyn Cywilydd ac Amheuaeth (Plentyndod Cynnar: 18 mis-3 oed)

Argyfwng: A all y plentyn ddatblygu ymdeimlad o ymreolaeth ac annibyniaeth?

Rhinwedd wedi'i datblygu: Ffydd

Achos Astudiaeth Enghreifftiol:

Senario: Mae plentyn bach sy'n dechrau archwilio ei annibyniaeth (e.e. hyfforddiant po, bwydo ei hun) yn aml yn cael ei feirniadu am gamgymeriadau gan eu rhieni. Mae hyn yn arwain at ofn methiant ac amheuaeth yn eu galluoedd.

"Amser Dewis" – Mewn lleoliadau ysgol gynradd gynnar, cynnig dewisiadau i blant (e.e., rhwng dau weithgaredd neu ddewis byrbryd). Mae caniatáu iddynt wneud penderfyniadau yn meithrin annibyniaeth.

Sicrhau nad oes beirniadaeth am gamgymeriadau—annog datrys problemau a'u sicrhau bod gwneud camgymeriadau yn rhan o ddysgu

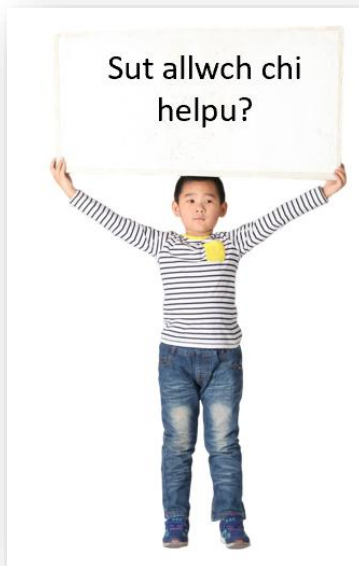
3.Cyfnod: Menter yn erbyn Euogrwydd (Cyn-ysgol: 3-6 oed)

Argyfwng: A all y plentyn gychwyn gweithgareddau ac archwilio ei fyd?

Rhinwedd wedi'i datblygu: Pwrpas/diben

Astudiaeth Achos Enghreifftiol:

Senario: Mae plentyn 5 oed mewn ysgol gynradd yn dechrau tynnu llun ond mae'n cael stŵr am beidio â dilyn y cyfarwyddiadau yn union. Mae'r plentyn yn dechrau teimlo'n euog am ei ysgogiadau creadigol ac yn dod yn betrusgar i roi cynnig ar dasgau newydd heb ganiatâd penodol. Gallai'r diffyg menter hwn arwain at amharodrwydd i gymryd rhan weithredol mewn gweithgareddau ystafell ddosbarth.

"Gorsafoedd Creadigol" – Sefydlu gorsafoedd dysgu (celf, blociau adeiladu, adrodd straeon, ac ati) a chaniatáu i ddysgwyr ddewis eu hoff orsaf yn ystod amser rhydd. Anogwch nhw i ddilyn eu diddordebau a chreu rhywbeth ar eu pennau eu hunain. Cadarnhewch fod eu syniadau'n werthfawr, hyd yn oed os nad ydyn nhw'n berffaith.

4.Llwyfan: Diwydiant yn erbyn Israddoldeb (Oed Ysgol: 6-12 oed)

Argyfwng: A all y plentyn ddatblygu ymdeimlad o gymhwysedd trwy heriau academiaidd a chymdeithasol?

Rhinwedd wedi'i Datblygu: Cymhwysedd *Competence*

Enghraifft o Astudiaeth Achos:

Senario: Mae bachgen 7 oed yn cael trafferth gyda mathemateg ac yn dechrau credu nad yw mor 'smart' â'i gyfoedion. Mae'n gwrthod cymryd rhan mewn gweithgareddau mathemateg, ac mae'r gred hon yn ei israddoldeb yn tyfu. Ar y llaw arall, mae'n rhagori mewn celf ond nid yw'n derbyn llawer o gydnabyddiaeth amdano.

"Arddangosfa Cudd-wybodaeth Lluosog" – Amlygu y gall dysgwyr fod yn smart mewn gwahanol ffyrdd (e.e., celf, chwaraeon, ysgrifennu). **Diwrnod Talent** lle mae pob myfyriwr yn cyflwyno rhywbeth y maent yn dda yn ei wneud, boed yn academiaidd neu'n allgyrsiol, gan roi cyfle i bob plentyn deimlo'n llwyddiannus mewn rhywbeth.

"Dyddlyfr llwyddiant" – Anogwch dysgwyr i gadw dyddiadur lle maent yn ysgrifennu am un llwyddiant neu gyflawniad bob dydd, waeth pa mor fach. Cydnabod pob ymdrech i feithrin ymdeimlad o gymhwysedd ym mhob maes.

5.Cyfnod: Hunaniaeth yn erbyn Dryswch Rôl (Glasoed: 12-18 oed)

Argyfwng: A all y llanc ddatblygu ymdeimlad cryf o hunaniaeth bersonol a hunan?

Rhinwedd wedi'i Datblygu: Ffyddlondeb

Enghraifft o Astudiaeth Achos (rhagflaenydd ar gyfer myfyrwyr Cynradd Hŷn):

Senario: Mae dysgwr 12 oed sy'n pontio i'r ysgol ganol yn dechrau cwestiynu eu diddordebau a'u cyfeillgarwch. Maent yn teimlo pwysau i gyd-fynd â grwpiau penodol ond hefyd yn awyddus i archwilio eu diddordebau eu hunain (e.e., cerddoriaeth, chwaraeon). Heb arweiniad, mae'r dysgwr yn teimlo'n ddryslyd ac yn bryderus am bwy ydyn nhw a phwy maen nhw eisiau bod.

"Archwilio Hunaniaeth" – Gall athrawon roi lle diogel i ddysgwyr archwilio gwahanol rolau a diddordebau trwy weithgareddau fel clybiau ysgol neu brosiectau grŵp. Annog hunanfynegiant mewn pynciau fel celf, ysgrifennu neu gerddoriaeth, lle gall dysgwyr archwilio gwahanol agweddau ar eu hunaniaeth heb farn.

Trafodwch!

Beth allai rhai o'r beirniadaethau a'r agweddau sydd angen i ni fod yn ofalus â nhw ynglŷn â damcaniaeth Erikson?

Datblygiad Seico gymdeithasol – Erik Erikson

Ar ba gam ddatblygiad seico gymdeithasol mae Ella?

Oedran bras	Argyfwng seicogymdeithasol	Rhinwedd wedi'i datblygu
Baban – 18 mis	Ymddiriedolaeth v Amau/Drwgdybio	Gobaith
18 mis – 3 oed	Ymreolaeth yn erbyn Cywilydd ac Amheuaeth	Ewyllys
3 – 5 oed	Menter yn erbyn Euogrwydd	Pwrrpas
5 – 13 oed	Diwydiant yn erbyn Israddoldeb	Cymhwysedd
13 – 21 oed	Hunaniaeth yn erbyn Dryswch Rôl	Ffyddlondeb
21 -39 oed	Agosatrwydd yn erbyn ynysigrwydd	Cariad
40 - 65 oed	Cynyrchioddeb yn erbyn marweidd-dra	Gofal
65 a hŷn	Uniondeb yn erbyn anobaith	Doethineb

Ystyriwch Ella

Pa dystiolaeth
allwch chi ei gweld
yn ei phroffil?

Sut allech chi ei helpu
wrth iddi drafod y cam
/ argyfwng hwn?

Cyfeiriadau / References:

Caspi, A., & Roberts, B. W. (2001). Personality development across the life course: The argument for change and continuity. *Psychological Inquiry*, 12(2), 49–66.

Erikson, E. H. (1963). *Childhood and society*. W. W. Norton & Company. Ar gael yn: [Childhood and society - Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant](#) (Cyrchwyd: 23 Medi 2025)

McAdams, D. P., & Pals, J. L. (2006). A new Big Five: Fundamental principles for an integrative science of personality. *American Psychologist*, 61(3), 204–217. Ar gael yn: <https://doi.org/10.1037/0003-066X.61.3.204>